

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De consequenties van keuzes van ouders in '40-'45 voor hun kinderen nu

Studiemiddag van de Sectie Contextuele Therapie van de NVRG,
5 november 2008 te Utrecht.

Dit is alweer de derde studiemiddag van de Sectie Contextuele Therapie van de NVRG. Wim van Mulligen, psycholoog, psychotherapeut en sectievoorzitter, opent de middag met de veel door hem gehoorde uitspraak dat de oorlog in Nederland geen issue meer zou zijn en daardoor ook geen invloed meer zou hebben op het welbevinden van de meeste mensen. Een uitspraak die ik zelf ook vaak hoor als collega's van andere instellingen mij vragen naar de aard van de klachten van de cliënten met wie ik werk binnen het Sinaïcentrum (Joods Centrum voor geestelijke gezondheidszorg en psychotrauma). Aan de hand van zijn eigen familiegeschiedenis geeft Van Mulligen aan hoe de oorlog wel degelijk nog steeds doorspeelt in zijn eigen leven en licht hij zijn motivatie toe voor de keuze van het thema van deze middag.

De sprekerster, Gerdy Rooyakker-Seegers, contextueel trainer en supervisor, vertelt ons over haar relatie met een klasgenootje, een meisje uit een NSB-gezin, eind jaren vijftig. Zij richt zich tot de deelnemers aan deze middag: 'Wij zijn allen geboren uit ouders die de oorlog bewust hebben meegemaakt en die moesten kiezen, voor of tegen de Duitse bezetter'.

Op de dag waarop het Witte Huis in Amerika kleurt, kijkt Rooyakker-Seegers met ons door de bril van de relationele ethiek naar de intergenerationele balans van geven en ontvangen. Ze vertelt hoe vijftien jaar na de bezetting in het dorp en op school over haar familieachtergrond en over die van een klasgenootje werd gesproken. Zelf was ze toen zeven jaar oud. Haar eigen vader werd door de juf een held genoemd, in tegenstelling tot de ouders van een ander klasgenootje die voor de Duitsers hadden gewerkt. Ze voelde zich in de stralenkrans van haar vader staan zonder dat ze daar ooit iets voor had gedaan en bedacht dat haar klasgenootje zich in de schaduw van haar moeder, die voor de Duitsers had gewerkt, bevond. Ze was er van overtuigd dat er op dat moment iets onrechtvaardigs gebeurde. Haar vader was milder in zijn beoordeling van deze mensen dan haar juf. De vader van haar klasgenootje had met hem in de klas gezeten en gevoetbald en haar vader en zijn verzetsgroep immers nooit verraden? Haar moeder wilde zich ook zo verzoenend opstellen maar was tegelijkertijd ook boos. De boerderij van haar familie was platgebrand, en daardoor zaten ze zonder inkomen en werden de gezinsleden ver-

deeld over andere boerderijen. Rooyaker-Seegers vertelt wat het met haar als zevenjarige deed. 'Ergens diep van binnen kon ik op mijn eigen kinderlijke wijze een beetje aanvoelen waarover het verschil tussen mijn ouders ging. Er was in mij een besef aanwezig van wat wij nu onze loyaliteitenhuishouding noemen. Ik wilde iets goedmaken voor mijn klasgenootje en ik voelde dat ik daarmee ook iets aan mijn vader gaf. Maar ik wist ook dat ik daarmee binnen de grenzen van mijn moeder en haar familie wilde blijven.'

Haar klasgenootje stond voor haar symbool voor de gevolgen van een keuze voor 'goed' of 'fout'. Zelf kreeg zij als gevolg van de keuzes van haar ouders een prachtige startbaan in het leven. Terwijl veel NSB-kinderen in dezelfde tijd uitsluiting en minachting tegenkwamen. Bij hen komen vaak klachten voor als verdriet over het niet kunnen begrijpen van wat er precies aan de hand was, last van zwijgzaamheid, wantrouwen, minachting, haat en agressie van anderen, armoede door uitsluiting en verlies van rechten. Met als belangrijkste consequenties: depressiviteit, suïcide en verstoorde gezinsrelaties. Naar schatting gaat het om ongeveer tweehonderdduizend inmiddels volwassen NSB-kinderen, van wie sommigen, vaak pas nu, bij de hulpverlening aankloppen.

We zien daarna een uitzending van

het programma De Wandeling (NCRV 2007). Het is een interview met een vrouw, kind van NSB-ouders. Zij is zelf vlak voor de oorlog geboren en blikt terug op haar complexe relatie met haar ouders en de consequenties daarvan voor haar latere leven. Hoe gaat zij om met

... 'goed' of 'fout' ...

haar geschiedenis? Ze kan niet openlijk loyaal zijn aan haar ouders, wat haar belemmert in haar persoonlijke groei. De pijn die verzwegen moest wor-

den. 'Ik mag er niet zijn, mijn ouders zijn slecht, ik mag niet van ze houden, mijn ouders zijn mede schuldig aan de moord op zes miljoen joden.' Dit alles blokkeert het recht op geven en ontvangen.

Wat is vanuit een contextueel perspectief voor haar herstel nodig? De beweging van delegaat naar legaat is van belang. Het delegaat is het erfgoed dat je meekrijgt van je ouders. Hoe kun je dat ombuigen naar een legaat? Hoe kun je met andere woorden eigen verantwoordelijkheid nemen om constructief om te gaan met je geschiedenis in het belang van de volgende generaties? De vrouw in het televisieprogramma heeft na een lange worsteling met zichzelf en haar familie en na informatie te hebben ingewonnen bij het NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie) afstand genomen van de denkbelden van haar vader. Ze heeft wel het contact hersteld, haar kinderen met een tegengestelde boodschap opgevoed en ze zet zich in als vrijwilligster in een joodse organisatie.

Rooyakker-Seegers komt tot slot terug op het begin van haar lezing. Zij eindigt met de verbinding tussen de intergenerationale schuld van de geïnterviewde vrouwen met een andere schuld, die van ons, blanke aanwezigen. 'Als we ons niet allemaal schuldig voelden over ons koloniale verleden zouden we niet zo blij zijn met de kansen van Obama als eerste zwarte president.'

Het gezelschap was klein. De reacties op de inhoud van de middag waren positief. Als hulpverleners vanuit de relationele ethiek intergenerationeel kijken naar systemen die worstelen met hun bestaansrecht, ontvangen ze extra handvatten voor de behandeling van deze doelgroep.

Veel inhoudelijk nieuws hoorde ik deze middag niet, wat ook niet zo verwonderlijk is gezien mijn werkkring. Toch blijft naast alle direct klachtgerichte

behandeling deze indirecte invalshoek een onmisbare aanvulling. Ik denk aan de Iraakse vluchteling in mijn spreekkamer, die pas een vertrouwensband met mij aangaat nadat ik heb stilgestaan bij zijn behoefte aan een referendum over de keuzes van Nederland inzake de Irakoor-

log. En aan de joodse vrouw, kind in de oorlog, die wel behandeldoelen nastreeft, maar pas nadat ze zich bij mij heeft kunnen uitspreken over reha-

bilitatie door de paus van een kardinaal die de Holocaust ontkent. Cliënten die zich kunnen openstellen pas nadat zij ervaren hebben dat ik hun behoefte om recht gedaan te worden samen met hen wil doorgronden vanuit hun persoonlijke geschiedenis.

Liesbeth van der Leeuw

... schuldig voelen over ons koloniaal verleden ...

Actuele stress, trauma, en dissociatie: een gezinsgerichte benadering

Studiemiddag van de Wetenschaps Advies Commissie (WAC) van de NVRG, 2 oktober 2008, Amsterdam.

Wordt dissociatie veroorzaakt door trauma's uit het verleden of door actuele stress in (en buiten) het gezin? Deze vraag stond centraal op de studiemiddag van de Wetenschaps Advies Commissie (WAC)

van de NVRG. Er was een twintigtal deelnemers, allen lid van de NVRG en geïnteresseerd in onderzoek. De middag werd ingeleid door Alfred Lange, voorzitter van de WAC. De hoofdspreker was